

سوال

چه عواملی باعث پایداری بر دین می‌شود؟ به ویژه آنکه بسیاری از فتنه‌های شهوات و شبهات مرا در بر گرفته است. هر بار در مسیرم صدای ترانه و موسیقی را می‌شنوم و حتی وقتی داخل خانه‌ام هستم باز صدای موسیقی از خیابان به گوشم می‌رسد و فتنه‌های بسیار زیاد دیگر. همچنین از شما شیخ خودم خواستارم برایم دعای استقامت و هدایت کنید.

پاسخ مفصل

الحمد لله.

وسائلی که انسان را برای پایداری بر دین به ویژه در زمان فتنه یاری می‌دهد بر دو نوع است:

نوع اول:

وسائلی که باعث بیشتر شدن ایمان و یقین می‌گردد، به انجام طاعت تشویق می‌کند و انسان را به سوی انجام عمل نیک می‌برد و بنده از این طریق طعم ایمان را می‌چشد.

از جمله‌ی این وسایل: درخواست هدایت به راه مستقیم خداوند است. دعایی که شخص مسلمان باید در هر نمازی آن را تکرار کند: **اهدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ.**

طبرانی در **معجم الکبیر** (۷۱۳۵) از شداد بن اوس - رضی الله عنه - روایت کرده که گفت: رسول الله - صلی الله علیه وسلم - به من فرمود: **ای شداد بن اوس، هرگاه دیدی مردم طلا و نقره را نخیره می‌کنند این چهار سخن را نخیره کن: اللهم إني أسألك الثبات في الأمر والعزيمة على الرشد، وأسألك موجبات رحمتك وعزائم مغفرتك يعني: خداوند من از تو پایداری را در امر [دین] و عزیمت را بر راه درست خواهانم و از تو اسباب رحمتت را و موجبات مغفرتت را خواهانم آلبانی در سلسله الأحادیث الصحيحة (۳۲۲۸) این روایت را صحیح دانسته است.**

و همچنین: استقامت بر دین الله متعال و عدم سهل انگاری در هیچ یک از امور دین. الله متعال می‌فرماید:

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ [انعام: ۱۵۳]

(و [بدانید] که این راه راست من است، پس از آن پیروی کنید و از راه‌ها [ی دیگر] که شما را از آن پراکنده می‌سازد پیروی

مکنید. این‌هاست که [الله] شما را به آن سفارش کرده است؛ باشد که به تقوا گرایید).

و می‌فرماید:

يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ [ابراهیم: ۲۷]

(الله کسانی را که ایمان آورده‌اند در زندگی دنیا و در آخرت با سخن استوار ثابت می‌گرداند و ستمگران را گمراه می‌کند و الله هر چه بخواهد انجام می‌دهد).

قتاده می‌گوید: «اما زندگی دنیا پس آنان را با نیکی و عمل صالح ثابت قدم نگه می‌دارد، و در آخرت یعنی در قبر». تفسیر ابن کثیر (۵۰۲/۴).

و از جمله: پایبندی به سنت؛ زیرا از عرباض بن ساریه - رضی الله عنه - از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت است که فرمودند: به سنت من و سنت خلفای راشدین هدایت یافته پایبندی کنید. به آن تمسک جوید و با بن دندان محکم بگیرید و از امور نوساخته [در دین] به شدت دوری کنید که هر نوساخته‌ای بدعت است و هر بدعتی گمراهی است به روایت ابوداود (۴۶۰۷). آلبانی در صحیح سنن ابی داود آن را صحیح دانسته است.

و از دیگر عوامل، ذکر بسیار پروردگار است.

از ابن عباس - رضی الله عنه - روایت است که گفت: شیطان بر قلب انسان چنبره زده است، پس هرگاه حواسش پرت شد و غافل گردید و سوسه‌اش می‌کند و هرگاه الله را یاد کرد دور شده پنهان می‌گردد.

مراجعه نمایید به تفسیر طبری (۲۴: ۷۰۹ - ۷۱۰).

نوع دوم:

وسائلی که انسان را در هنگام فتنه‌ها حفظ می‌کند.

از جمله‌ی این وسائل: صبر بر امر خداوند است. ابوداود (۴۳۴۱) از ابوثعلبه خُشَنی - رضی الله عنه - از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت کرده که فرمود: در پی شما روزهای صبر خواهد آمد، که شکیبایی ورزیدن در آن همانند در مشیت گرفتن اخگر است. برای کسی که در آن اهل عمل [نیک] باشد مانند اجر پنجاه مرد است که مانند وی عمل کرده‌اند گفتند: ای پیامبر خدا، پاداش پنجاه مرد از خودشان؟ فرمود: پاداش پنجاه تن از شما آلبانی در صحیح ابی داود این روایت را صحیح دانسته است.

و همچنین پناه بردن به خداوند از فتنه‌های ظاهر و پنهان. در حدیث زید بن ثابت - رضی الله عنه - که مسلم (۲۸۶۷) روایت کرده آمده است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روزی به یارانش فرمود: **از فتنه‌های آشکار و پنهان به الله پناه برید پس گفتند: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ** یعنی: از فتنه‌ها - آنچه آشکار است و پنهان - به الله پناه می‌بریم.

و از جمله‌ی آن: در نظر داشتن مراقبت الله و محافظت اوست.

ترمذی (۲۵۱۶) از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت نموده که فرمود: **الله را حفظ کن تا تو را حفظ نماید، الله را حفظ کن او را در برابر خود خواهی یافت** آلبانی در صحیح سنن ترمذی آن را صحیح دانسته است.

شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید: جمله‌ی **الله را حفظ کن تا تو را حفظ نماید** دال بر این است که هر چه انسان دین خداوند را حفظ کن الله نیز او را حفظ خواهد کرد.

اما او را در چه مواردی حفظ خواهد کرد؟ او را در دینش و در مالش و در خانواده‌اش و در دینش محافظت خواهد کرد که این مهم‌ترین چیز است، یعنی اینکه تو را از گمراهی حفظ کند، زیرا هرچه انسان خواهان هدایت باشد خداوند نیز بر هدایت او خواهد افزود:

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ [محمد: ۱۷]

(و کسانی که به هدایت گراییدند [الله] نیز آنان را بیشتر هدایت بخشد و [توفیق] تقوایشان عنایت کند).

و هرچه بیشتر گمراهی پیشه کند - پناه بر خدا - بر گمراهی‌اش افزوده می‌شود.

شرح ریاض الصالحین (۷۰).

از دیگر عوامل، دوستی و هم‌نشینی با مومنان نیکوکار و ترک کسانی است که دچار فتنه شده‌اند.

ابوداود (۴۹۱۸) از ابوهریره - رضی الله عنه - از پیامبر - صلی الله علیه وسلم - روایت کرده که فرمود: **مومن آینه‌ی مومن است، و مومن برادر مومن است، جلوی زیان دیدن او را می‌گیرد و او را تا حد امکان حفظ می‌کند و از وی دفاع می‌کند.**

و همچنین ابوداود (۴۸۳۳) از ابوهریره - رضی الله عنه - روایت کرده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **انسان بر دین دوست خویش است، بنابراین هر یک از شما ببیند با چه کسی دوستی می‌کند آلبانی در صحیح ابی‌داود این روایت را حسن دانسته است.**

از بزرگتری عوامل ثبات بر دین، قرار ندادن خود در معرض فتنه‌ها و تلاش برای دوری از آن و از اسباب آن است. اینگونه

دلش پاک مانده و مزه‌ی ایمان را خواهد چشید. در حدیث دجال آمده که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمود: هر که دربارہی دجال شنید خود را از او دور گیرد، زیرا به خدا سوگند که شخص نزد او می‌آید در حالی که خود را مومن می‌پندارد، اما پیرو او و شبهاتش می‌شود به روایت ابوداود (۴۳۱۹). آلبانی در صحیح ابوداود آن را صحیح دانسته است.

از الله برای ما و برادران مسلمانان پایداری بر دین او و امان از فتنه‌های آشکار و پنهان را خواهانیم.

والله اعلم